

Comenius Nieuwsbrief

Stichting Comenius Museum

Oktober 2017

Graag brengen wij u op de hoogte van wetenswaardigheden in en rond het Comenius Museum. U bent van harte welkom tijdens de openingsuren. Groepsbezoek is ook mogelijk buiten de openingsuren.

Jaroslav Horejc

De Praagse meester van de Art Deco

Op 27 oktober begint in het Comenius Museum een tentoonstelling met werk van Jaroslav Horejc, de meester van de Praagse art deco. Horejc (1886-1983) is in Nederland vooral bekend door zijn medewerking aan de inrichting van het Comenius Mausoleum.

Onlangs werd in Praag een overzichtstentoonstelling aan hem gewijd uit de collectie van het Praagse Museum voor Decoratieve Kunsten. Een deel hiervan komt nu naar Naarden.

De expositie is te zien van 27 oktober 2017 tot en met 25 februari 2018.

In Tsjechië geldt Horejc als een van de belangrijkste kunstenaars van de 20e eeuw. Hij verbleef zijn hele leven in Praag waar hij werd opgeleid aan de Academie voor Toegepaste Kunsten. In 1918 nam hij het atelier voor metaalbewerking van zijn leermeester Emanuel Novák over dat hij tot 1948 zelf leidde. In 1966 werd hij in Tsjechië geëerd voor zijn gehele oeuvre.

Voor de Eerste Wereldoorlog was Wenen het culturele hart van Europa. In het vroege werk van Horejc is de invloed van onder andere Gustav Klimt en Franz Metzner terug te vinden. Hoewel de jonge kunstenaars van zijn generatie de klassieke kunst afwezen, lieten zij zich er wel degelijk door inspireren. Nieuwe archeologische ontdekkingen in het mediterrane cultuurgebied aan het einde van de 19e eeuw droegen daar aan bij.

De jonge kunstenaars uit die tijd waren thuis in verschillende disciplines. Horejc liet zich inspireren door de Wiener Werkstätte. Op zoek naar nieuwe vormen, kwam Horejc in de kubistische stroming terecht en creëerde zo enkele bijzondere objecten. ↴

Rondleidingen in het Comenius Mausoleum

Veel mensen kennen het Comenius Museum en Mausoleum wel van naam, maar zijn er nog nooit binnen geweest. Herkent u dat bij mensen uit uw omgeving? Dan kunt u hen nu attenderen op de mogelijkheid van gratis rondleidingen in het mausoleum.

Tijdens de rondleiding wordt ingegaan op het feit dat Comenius hier in 1670 werd begraven, maar dat naderhand het graf in vergetelheid raakte tot de herontdekking in 1929 waarna Comenius laatste rustplaats werd ingericht tot de bijzondere plek die het nu nog steeds is. De eerstvolgende rondleidingen vinden plaats op zondagmiddag 5 november en 3 december om 15.00 uur.

Belangstellenden kunnen zich aanmelden via info@comeniusmuseum.nl of via 035-6943045 (12.00 – 17.00 uur) De entree bedraagt 6,- (Museumkaart geldig), de rondleiding is gratis.

In zijn sieraden en metalen reliëfs ontpopte hij zich als typerend voor de art deco.

Horejc gaf de mythische Praagse Golem vorm voor een film in de jaren vijftig. Deze figuur was volgens een oude mythe door rabbi Low gecreëerd om het Praagse ghetto te beschermen.

Horejc werd betrokken bij ontwerpen die in opdracht van de staat werden uitgevoerd. Talloze mensen hebben de door hem ontworpen munten van 10 en 20 kronen door hun handen laten gaan. Hij maakte ook portretten van de beide founding fathers van de eerste Tsjechische Republiek T.G. Masaryk en M.R. Stefanik. Later ontwierp hij ook reliëfs en objecten voor verschillende regeringsgebouwen in Praag.

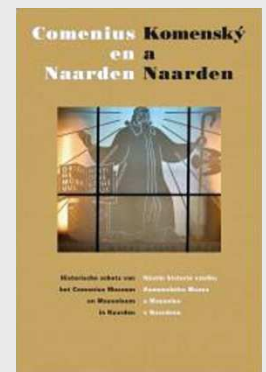
Ook voor de vrijmetselarij heeft Horejc ontworpen. Hij werd door de architect Ladislav Machoň betrokken bij de prestigieuze opdracht om het mausoleum ter ere van de nagedachtenis van Comenius vorm te geven. Voor het mausoleum ontwierp hij acht bronzen beelden waarmee hij belangrijke momenten uit het leven van Comenius uitbeeldde. Ook de kolossale en indrukwekkende kandelaar geplaatst naast het graf van Comenius, is door hem gemaakt.

De tentoonstelling is samengesteld door het Museum van Decoratieve Kunst uit Praag in samenwerking met het Jan Amos Comenius Museum in Uherský Bord.

Comenius en Naarden, Historische schets van het Comenius Museum en Mausoleum in Naarden

Ter gelegenheid van het feit dat 80 jaar geleden het Comenius Museum officieel als zodanig in gebruik werd genomen, is een nieuwe gids in deze boeiende materie uitgebracht. Oud-ambassadeur in Tsjechië, Jan Henneman, Pieter Goedhart en directeur Hans van der Linde hebben oude en nieuwe wetenswaardigheden tegen het licht gehouden en op een toegankelijke manier ontsloten. In het boekje vindt u informatie over Comenius en de zoektocht naar zijn graf welke uiteindelijk resulteerde in de inrichting van het Comenius Mausoleum. Daarnaast is er aandacht voor het ontstaan van het Comenius Museum dat teruggaat op een gelegenheidstentoonstelling in 1892, ingericht ter gelegenheid van Comenius driehonderdste geboortedag. Ook wordt nader ingaan op de wederzijdse samenwerking op regeringsniveau tussen Nederland en Tsjechoslowakije /Tsjechië rond de instandhouding en ontsluiting van zijn waardige laatste rustplaats in Naarden. In het boek geven tot besluit betrokken ministers van Tsjechische en Nederlandse zijde alsmede enkele andere betrokkenen antwoord op de vraag naar het belang van Comenius vandaag de dag.

Dit boek is in de
Boekhandel en bij
het Comenius Museum
te koop voor € 12,50

Comeniusdag 2018

Noteert u alvast: 17 maart 2018: Comeniusdag

De Comeniusdag 2018 zal plaats vinden op zaterdag 17 maart in de Grote Kerk in Naarden. Op deze dag zal een inspirerende Comeniuslezing worden gehouden en wordt de Comeniusprijs 2018 uitgereikt aan een persoon, project of instelling handelende in de geest van Comenius en gericht op educatie, samenleving, zingeving of een combinatie daarvan. De voorbereidingen zijn gestart en we houden u op de hoogte!

Comenius in de lage landen: Intellectuele netwerken

Comenius Symposium maandag 20 november 2017

De tijd waarin Comenius leefde, werd in hoge mate bepaald door godsdienstoorlogen en conflicten tussen de opkomende nationale staten. Opgeleid als protestants theoloog ontwikkelde hij zich tot een pedagoog en politiek denker die probeerde de confessionele en nationale tegenstellingen van zijn tijd te overstijgen. Comenius zag zich in 1628 gedwongen om zijn katholiek geworden vaderland Tsjechië te verlaten. Na gewerkt te hebben in Polen, Engeland, Zweden en Hongarije kwam hij in 1656 aan in Amsterdam waar hij tot zijn dood in 1670 zou blijven. Daar kwam Comenius in contact met vele Nederlandse geleerden en maakte hij naam met zijn onderwijskundige ideeën en revolutionaire schoolboeken. Zijn wens om

‘iedereen alles allesomvattend’ te willen onderwijzen, bracht hem ook op het vraagstuk van de samenhang van alles. In Amsterdam kon hij zijn internationale netwerk onderhouden. Comenius was als bisschop in ballingschap belast met het toezicht op studenten van zijn kerk die noodgedwongen in het buitenland studeerden. Waarom kozen deze studenten voor de Nederlanden?

Dit symposium wil enkele aspecten belichten van de Nederlandse religieuze cultuur van de 17^e eeuw, het klimaat waarin de studenten hun studie volgden en in hoeverre de ideeën van Comenius aansloten bij zijn nieuwe omgeving.

Locatie: Hoofdgebouw van de Vrije Universiteit; de kerkzaal,
De Boelelaan 1105. 1081 HV Amsterdam (tien minuten lopen vanaf station Amsterdam-Zuid).

U kunt zich aanmelden voor dit symposium door het overmaken van € 17,50 naar rekening NL29RABO0343703513 ten name van Stichting Comenius Museum onder vermelding van ‘symposium’.

Aanmelden is mogelijk tot en met 6 november 2017.

Speciale aanbieding:

De eerste 50 intekenaren ontvangen het boek *De Engel van de Vrede* gratis.

Prof. dr. Henk E.S. Wolding maakte deze hertaling van het Boek *Angelis Pacis* dat Comenius in 1667 schreef.

Het boek is uitsluitend af te halen tijdens het symposium.

Engel van de Vrede opnieuw uitgebracht

Op 31 juli 1667 werd in het kasteel de Vrede van Breda getekend die een einde maakte aan de tweede Nederlands-Engelse Oorlog. Aan de voorbereidingen van deze vrede, wilde Comenius een bijdrage leveren met zijn traktaat *Angelus Pacis*, de Engel van de Vrede.

Op de titelpagina schreef Comenius: *Engel van de vrede spreekt tot de Engelse en Nederlandse gezanten die naar Breda zijn afgevaardigd om van daaruit naar alle christenen in Europa en vervolgens naar alle volken van de hele wereld te worden gezonden, met de oproep om zich in te houden en voortaan geen oorlogen meer te voeren en om plaats te maken voor de vrededorst Christus, die aan alle volken de vrede wil verkondigen. Mei 1667.*

In zijn traktaat schreef Comenius dat van een duurzame vrede niets terecht kan komen als landen voorrang geven aan nationalistisch eigenbelang. Vervolgens beschreef hij welke voorwaarden besproken moeten worden om die duurzame vrede mogelijk te maken.

Ter gelegenheid van de herdenking 359 jaar vrede van Breda is een hertaling verschenen van de hand van prof. Henk E.S. Wolding. Deze hertaling is gebaseerd op de Nederlandse vertaling van het Latijnse origineel door dr. R.A. B. Oosterhuis dat in 1931 verscheen. De hertaling is helder geschreven en voorzien van verhelderende noten en een nawoord.

Het boek is verkrijgbaar voor € 14,90 in het Comenius Museum. Voor wie zich inschrijft voor het Comenius Symposium op 20 november a.s. geldt een bijzondere aanbieding!

Programma Comenius Symposium maandag 20 november 2017

Vanaf 10.00 uur inloop en ontvangst

Ochtend: de context

10.40-10.45 uur Opening van de ochtendsessie door de voorzitter, prof. dr. Henri A. Krop, hoogleraar Spinoza-studies Erasmus Universiteit Rotterdam

10.45-11.45 uur 1. *Het karakter van de religieuze cultuur van de zeventiende eeuw, met o.a. aandacht voor eschatologische ideeën*

Referent: dr. Jo Spaans, universitair hoofddocent Religiewetenschap, Universiteit Utrecht
Coreferent: prof. dr. Mirjam P.A. de Baar, hoogleraar Cultuurgeschiedenis van het christendom in de vroegmoderne tijd, Universiteit Leiden.

- Discussie

11.45-12.15 uur 2. *Studentenstromen vanuit Moravië en Bohemen naar Nederlandse universiteiten, met name naar Franeker. Academische netwerken in de vroegmoderne tijd.*

Referent: dr. Leo van Santen, kerkhistoricus en germanist, 's-Gravenhage

- Discussie

12.15 -13.00 middagpauze

Middag: intellectuele geschiedenis

13.00 uur Opening van de middagsessie door de voorzitter, dr. Jo Spaans, universitair hoofddocent Religiewetenschap, Universiteit Utrecht

13.35-14.35 uur 3. *Receptie van Comenius' didactische en pedagogische ideeën in de Nederlanden in de zeventiende eeuw*

Referent: dr. John Exalto, universitair docent Historische pedagogiek, Vrije Universiteit Amsterdam

Coreferent: prof dr. Lennart J.A. Vriens, emeritus-hoogleraar Vredespedagogiek, Universiteit Utrecht

- Discussie

14.35-15.00 uur theepauze

15.00-16.00 uur 4. *Van Erasmus' pansofische oriëntatie naar Comenius*

Referent: prof.dr. Henri A. Krop, hoogleraar Spinoza-studies, Erasmus Universiteit Rotterdam

Coreferent: prof. dr. J.A. (Han) van Ruler, hoogleraar intellectuele geschiedenis van renaissance en barok, Erasmus Universiteit Rotterdam

- Discussie

16.00-16.30 uur 5. *Spiritualiteit bij en naar aanleiding van Comenius.*

Prof. dr. Peter J.A. Nissen, hoogleraar Spiritualiteit, Radboud Universiteit, Nijmegen

- Discussie

16.30-16.50 uur Algemene discussie.

16.50-17.00 uur Terugblik op de dag en de toekomst van het Comenius-onderzoek in Nederland: Voortzetting van de Werkgroep Comenius Onderzoek.

door prof. dr. Henk E.S. Woldring, emeritus-hoogleraar politieke filosofie, Vrije Universiteit.

Mededelingen over publicatie

17.00-18.00 uur Sluiting en borrel

Commissie van voorbereiding

Henri A. Krop, Erasmus Universiteit Rotterdam. Henk E.S. Woldring, Vrije Universiteit Amsterdam. Hans van der Linde, Comenius Museum, Naarden.

Comenius, Tsjechië en Nederland

In oktober 2018 is het honderd jaar geleden dat in 1918 de eerste Tsjechische Republiek ontstond op de resten van het ingestorte Oostenrijks- Hongaarse rijk. Dit jubileum is voor het Comenius Museum aanleiding om in een tentoonstelling na te gaan hoe Comenius verbonden is met de ontwikkelingen in Tsjechoslowakije en daarna.

De eerste president Masaryk was bekend met het gedachtegoed van Comenius en liet zich door hem inspireren. Ten tijde van de nieuw opgerichte Republiek Tsjechoslowakije groeide belangstelling voor Naarden waar Comenius te rusten was gelegd. De herontdekking van zijn graf en de inrichting van het mausoleum vormden hier in de jaren dertig van de vorige eeuw een hoogtepunt. Onder de overheersing van het nazisme en het communisme groeide Comenius uit tot een symbool voor hoop op betere tijden. In de jaren vijftig werd van communistische zijde Comenius gebruikt als voorbeeldig vaderlander en leraar der volken. Vanuit Nederland werd meegeleefd met de ontwikkelingen toen in 1968 de Praagse Lente aanbrak die echter van korte duur bleek. Jan Patochka, een van de leiders van Charta 77 en vooraanstaand comenioloog, gebruikte teksten van Comenius om commentaar te leveren op de politieke toestand in die jaren. Het bezoek in 1990 door Alexander Dubček aan het Comenius Mausoleum was in verschillende opzichten symbolisch. Ooit het gezicht van de Praagse Lente en daarna politiek uitgerangeerd, bezocht hij nu op uitnodiging van de Staten-Generaal naar Nederland. Direct na aankomst op Schiphol bezocht hij als eerste het Comenius mausoleum om onder de herwonnen vrijheid als voorzitter van het Tsjechoslowaakse parlement Comenius te eren.

Mausoleum op reis

Veel Tsjechen en Slowaken komen naar Naarden om Comenius en het mausoleum te bezoeken. Maar lang niet iedereen is daartoe in de gelegenheid. In overleg met de collega's van het Praagse Comenius Museum en het Comenius Museum in Uherský Brod ontstond in de afgelopen zomer het plan om een postertentoonstelling te maken die op uiteenlopende plaatsen in Tsjechië getoond kan worden. Als mensen niet naar het mausoleum kunnen komen, dan komt het mausoleum naar hen toe. Het plan is om deze tentoonstelling in het voorjaar in Praag te presenteren.

Nieuwe Sponsor

Vorig jaar konden we u melden dat *Nolores* en het Comenius Museum een samenwerking zijn aangegaan om vanuit beider kernkwaliteiten activiteiten te ontwikkelen waarmee uiteindelijk ook middelen voor het Comenius Museum ter beschikking kunnen komen. Onlangs is *Nolores* opgegaan in *Akteos, Intercultural Management en Consultation*. Met de leiding van deze organisatie is afgesproken dat zij de afspraken die destijds met *Nolores* zijn gemaakt, overnemen. Wij hopen u in het komende jaar verslag te kunnen doen aan de eerste gezamenlijke activiteiten

Stichting Comenius Museum

Kloosterstraat 33

1411RS Naarden

Tel: 035-6943045

info@comeniusmuseum.nl

www.comeniusmuseum.nl

Openingstijden:

Dinsdag t/m zondag, 12.00 - 17.00 uur

Gesloten:

1 januari, 27 april, 25 en 31 december

Toegangsprijzen

Volwassenen € 6,00.

Kinderen t/m 12 jaar / Museumkaart gratis.

Groepen op aanvraag.

Toegankelijkheid

Het museum is toegankelijk voor minder validen en beschikt over een lift.

Vriend worden van het museum

Voor meer info klik **HIER**